

a sa, *Cioburi de ploaie*. Interesul maxim al publicului s-a manifestat, așa cum era de așteptat, pentru spectacolul creat de Răzvan Mazilu la Teatrul Național de Operetă „Ion Dacian”, *Urban Kiss*.

Invitații din străinătate au fost selectați pe criteriul prezenței lor, în decursul ultimilor trei ani, în cadrul programului „Artistne(s)t”, chiar dacă ceea ce au prezentat au fost creații diferite de piesele elaborate în rezidențele de la Bacău.

Bernard Baumgarten din Luxemburg a prezentat o instalație video, *Mischa der Fall*, foarte relevantă pentru abordarea coregrafică a unui subiect ce implică o doză de tragism, Anne Mareike Hess, tot din Luxemburg, a interpretat un solo foarte elaborat și definitoriu pentru stilul său coregrafic, *Utopia – Try Out*, iar Iyv Baldwin a adus interpreți ai propriei companii din New York și o creație *Could Be Nice...*, diferită de spectacolul prezentat la finalul rezidenței Artistne(s)t intitulat *Bear Crown*.

Evenimentul de la Bacău are marele merit de a reuni, în cadrul aceleiași manifestări, multe dintre numele cele mai relevante pentru arta coregrafică autohtonă și de a prezenta o imagine creatoare complexă a unor artiști care au beneficiat de rezidențele „Artistne(s)t”.

Corpul ca „idee-cameleon”

În cazul spectacolului la care mă voi referi aici, nu mă pot lăuda deloc cu virtuțile unui critic obiectiv care vine spre dumneavoastră cu un discurs filtrat printr-o abordare detașată. Ceea ce veți citi în acest articol este o interpretare a unui spectacol, o „lectură” făcută într-o cheie subiectivă, asumat subiectivă, voit subiectivă, având toate motivele deontologice să fie așa.

Spectacolul supus acestui demers este un act artistic la construirea căruia am avut șansa, o vreme, să asist. Modalitatea de lucru și comunicarea esențială dintre cei doi artiști care au adus la lumină această creație ar fi nedrept analizate dacă ar fi abordate cu aroganța pretins atotștiutoare a criticului care, în virtutea unei obiectivități ce este adesea strict instrumentală, își propune să dea sentințe cât mai rafinat-intelectuale. Poate că nu e bine ca un critic să fie martorul construirii unui act artistic... Însă eu am ales să fac asta de multe ori pentru a feri un produs artistic de nedreptatea pe care un ochi o poate aduce acolo unde nu înțelege ce bolovan al lui Sisif este purtat în spatele unui gest care dintr-un fotoliu comod de spectator poate părea insignifiant. Dar, gata cu pledoaria pentru subiectivitatea criticului... Să trecem la... subiect!

Bacău, octombrie 2008, final de rezidențe coregrafice *Artistne(s)t* la Centrul „George Apostu”. Ziaua prezentărilor informale. Coregrafa Andreea Novac propune, la finalul acestor rezidențe, un spectacol aflat în stadiul de *work in progress*, *Dance a Playful Body*.

Aflăm de pe afiș că spectacolul implică nuditate... Bun! Acesta e un anunț cu două tăișuri: poate fi benefic spectacolului în plan cantitativ, pentru că există șanse să aducă public (în România acestor vremuri există încă o mentalitate inchizitorială, care sub poșghita principiilor morale ascunde reversul lor, deci curiozitatea de a vedea obiectul blamat), pe de altă parte poate ține departe pe cei care insistă să își ștranguleze existența cu principii expirate. În fine, de ce pe afiș nu s-a scris doar: „interzis tinerilor sub o anumită vârstă” este o interogație care nu face obiectul analizei acestui spectacol.

Nuditatea implicată în spectacol este departe de a avea de-a face cu vreo conotație sexuală care ar îmbujora obrazii doamnelor ce nu roșesc defel la vederea colanților purtați de interpreții prințului Albrecht sau al oricărui rol clasic. Nu are de-a face nici cu vreo tentă sexuală de care sunt învinovați cei care încearcă să schimbe tipare... Nuditatea din spectacolul Andreei Novac se referă strict la o „idee-cameleon” și recunosc că ar fi fost absurd ca spectacolul să NU conțină nuditate.

Interpretul spectacolului Andreei Novac este Istvan Teglas, un actor care, am mai spus-o și cu alte ocazii, se înscrie în sfera dansului autohton cu mai multă legitimitate decât dansatori cu diplomă. Se cuvine să insist asupra a ceea ce înseamnă o *idee-cameleon*. Nu este un concept pe care țin să îl introduc în vreun vocabular de specialitate, este doar expresia a ceea ce mi-a transmis corpul interpretului corelat cu dramaturgia spectacolului: o idee-cameleon este o esență fixă pe care se mulează o devenire cu sens. Ei bine, corpul lui István Teglas este, în acest spectacol, expresia unei substanțe neschimbătoare, indestructibile, pe care se succede perpetuu expresia unor situații asumate contextual, cu alte cuvinte, alternative ale unei devenirii însușite cu mijloace performante. Contextele sunt treceri prin propriile stări, constructe psihologice stimulate de diverse obiecte (de la o saltea pneumatică până la fumul de țigară) și sunt propuse prin trecerea în planuri care schimbă instrumentalitatea obișnuită a obiectelor sau chiar a stărilor.

Există o sumedenie de mituri și teorii care postulează esența lumii ca joc. Într-un astfel de orizont ne mișcăm și în cadrul acestei propuneri artistice. De data aceasta e vorba de corpul ca existent înscris în sfera jocului, cu tot ceea ce implică o asemenea poziționare: frumusețe, risc, umor, cădere, incertitudine, imposibilitate, limită, bucurie, etc, etc, etc...

Știu foarte bine că atât coregraful spectacolului cât și interpretul ei (care a avut privilegiul de a fi distribuit într-o creație aflată sub semnul libertății complete a *performerului*) și-au propus să vorbească despre...nimic... Dar... în condiția noastră dată, orice tentativă de a purta un discurs despre nimic naufragiază, din fericire sau nu, într-un discurs despre ceva. Iar acest ceva are un miez performativ dur, grație dramaturgiei născute, se vede foarte clar, în procesul unei comunicări esențiale.

Firul dramaturgic ghidează libertatea interpretului și tocmai de aceea avem de-a face cu un discurs despre ceva cu sens. Atâta vreme cât actul artistic este referențial, nimicul rămâne un ideal. Dacă vorbim despre creație, vorbim despre ceva. Nimicul nu poate fi gândit, iar el rămâne undeva în afara condiției umane. Există un moment în spectacol în care m-am simțit însă destul de aproape de acel tip de „nimic” propus de cei doi artiști: e vorba de scena în care István Teglas alege o formă de comunicare exprimată printr-un limbaj non-uman. Desigur, nu e prima oară când sunt confruntată ca spectator cu acest mod de exprimare artistică. În cazul acesta, am simțit nevoia unei tentative de traducere pe care să mi-o fac eu însămi, printr-un salt în tipul de lume al personajului.

La mine a ajuns un discurs despre lumea ca joc, despre o *idee-cameleon* transmisă unor oameni care își asumă realitatea logic (și nu ludic!), prin prisma principiilor strict raționale aflate adesea în raport de contradicție cu gândurile și stările care pun în mișcare lumea privită și trăită ca joc. De pe scaunul meu de spectator privilegiat (pentru că pot vizita și lumea din care se naște acel limbaj) s-a auzit un discurs cu esență cvasitragică, ce vorbea despre o condiție aflată între lumi, imposibil de fixat definitiv între pereții unui tip concret de existență.

Așa cum vă preveeam, despre acest spectacol nu pot vorbi decât asumat subiectiv. Pentru că e un spectacol curajos prin modalitatea de expunere: cei doi artiști nu și-au propus desigur să nu semene cu nimeni, să evite cu orice preț modalități de limbaj coregrafic care ar putea aminti de alte creații semnate de alți coregrafi, nu și-au propus nici să șocheze prin forma spectacolului, ci și-au dorit să aducă la lumină expresia artistică a unei comunicări autentice.

Nu vreau să se înțeleagă că nu am nimic de reproșat, ca spectator sau în calitate de critic, acestei creații (asta în cazul în care un spectator ar avea acest drept, respectiv în care „reproș” ar fi un cuvânt permis limbajului ce exprimă analiza unei propuneri artistice). Dar *Dance a Playful Body* este un *work in progress* și cred că orice observație critică negativă este prematură. Ea va fi făcută, dacă va fi cazul, atunci când spectacolul va avea o formă definitivă.

Nu pot să sper decât că *Dance a Playful Body* va trăi și va genera mai multe valențe a ceea ce am numit „corpul ca *idee-cameleon*”.

